

Regionale raadsinformatiebijeenkomst 5 oktober 2020

Op 5 oktober was de 5^e regionale raadsbijeenkomst over de RES Rivierenland. Deze keer niet op een mooie, grote locatie in Rivierenland, maar met tafelgasten vanuit een studio in Utrecht met ruim 80 deelnemers die via Zoom deelnamen aan de online bijeenkomst. Centraal stonden de inhoudelijke afwegingen bij de RES 1.0, de rol van Liander, de netefficiëntie en de participatie van inwoners, met speciale aandacht voor jongeren.

In het eerste deel van de avond werden de raadsleden bijgepraat over de stand van zaken. Dat gebeurde, net als in de [vorige bijeenkomst in januari](#) in een talkshowsetting, geleid door Marcel Collignon van Sustainable Change. Bij hem aan tafel zaten Joost Reus, voorzitter van de stuurgroep RES Rivierenland, Marloes Tonen, relatiemanager bij Liander en Anne Schipper, voorzitter van Jong RES.

Joost Reus geeft in zijn introductie aan dat deze bijeenkomsten voor raadsleden belangrijk zijn: "Ik wil dat raadsleden goed geïnformeerd zijn over welke stappen we gaan zetten, en dat ze mee kunnen praten om het regionale verhaal sterker te maken."

Joost Reus, voorzitter stuurgroep RES: 'Het regionale verhaal samen sterker maken'

Waar staan we in het proces?

Joost Reus: "Dit is de 5^e regionale bijeenkomst. In januari ging het vooral over de Concept RES, daarna is er in de lokale raden een vrij intensief proces geweest. In elke gemeenteraad is de Concept RES nog een keer toegelicht en uitgebreid besproken en uiteindelijk ook vastgesteld in alle gemeenteraden. En nu buigen we ons over de vraag hoe we de volgende stappen zetten richting de RES 1.0."

Alle acht gemeenteraden stemden in met de Concept RES, die op 1 juli 2020 is ingeleverd bij het Nationaal Programma RES. "We hebben in de Concept RES gezegd dat we streven naar een verdubbeling van het conceptbod van 0,632 TWh en moeten nu gaan kijken wat dat dan betekent. Het moet een solide bod zijn, het moet dus uitvoerbaar zijn. Daar gaan we het vanavond over hebben. En over hoe we de inwoners betrekken."

Regionale verkenning

Joost Reus legt uit hoe de regionale verkenning voor de RES 1.0 eruit ziet. Uit de ruimteateliers kwamen criteria naar voren die meegenomen worden in het vinden van locaties voor zon en wind: zoveel mogelijk zon op dak, ontzie kwetsbare landschappen

(het Lingelandschap en natuurgebieden), kijk of je kunt aansluiten bij bestaande infrastructuur (A2 en A15 worden genoemd) en zorg voor een eerlijke verdeling over de gemeenten. “En we moeten aan de slag met de netwerkcapaciteit. We gaan alle zoekgebieden goed bekijken, gezamenlijk de lokale en regionale belangen afwegen en checken bij de raadsleden of zij dit ook de juiste stappen vinden. De uiteindelijke locaties worden lokaal vastgesteld. Centraal staat dat het een regionaal bod is, gesteund met lokale besluiten én aandacht voor de vraag hoe we inwoners hierbij betrekken.”

Systemefficiëntie en de rol van Liander

De rol van Marloes Tonen is die van adviseur. Zij brengt kennis en kunde in bij de RES en zorgt dat de effecten van keuzes goed te duiden zijn in ruimte, tijd en geld. Zij benadrukt het belang van regionale samenwerking: “Met het indienen van de Concept RES komt de energietransitie in een versnelling. En de capaciteit die er is en het netwerk dat we willen aanleggen beperkt zich niet tot de gemeentegrenzen. Dat willen we graag regionaal aanpakken. We hebben behoorlijke uitdagingen en aan het einde van de rit willen we natuurlijk graag dat onze huizen warm zijn, dat het licht brandt en dat de energienota betaalbaar blijft. En dat zijn echt dingen die we in de regio samen met elkaar moeten regelen. “

Marloes Tonen, relatiemanager Liander: ‘Gebruik het netwerk zo slim mogelijk’

Marloes Tonen geeft ook aan dat systemefficiëntie belangrijk is. Het gaat erom het energienetwerk zo slim mogelijk te gebruiken en te ontwerpen. Overdag schijnt de zon, 's nachts waait het. Dus je moet een goede balans zoeken. Alleen inzetten op bijvoorbeeld zon is ongunstig voor de netcapaciteit. “In de Concept RES van

Rivierenland zit de balans zon en wind er al heel aardig in. De uitdaging is richting de verdubbeling of verhoging dat nog efficiënter met elkaar te gaan doen.” Er is veel mogelijk, blijkt uit haar toelichting, maar het moet wel kostenefficiënt blijven. De bouw van een onderstation kost 7 jaar en veel ruimte én geld, dus hoe meer onderstations, windmolens en zonnepanelen je kunt combineren, hoe meer kosten we besparen.

De rol van de netbeheerder in de RES wordt duidelijk in de [animatie](#).

Participatie van inwoners én jongeren

Aan tafel zit ook Anne Schipper, landelijke voorzitter van Jong RES. Zij gaat in op de deelname van jongeren in het RES-proces: “Wat me opvalt is dat alle RESsen heel graag de jongeren willen betrekken en zien dat dat nodig is, maar ze weten gewoon niet hoe. Wij hebben ook niet het magische antwoord, het is heel lastig, maar ook heel belangrijk dat het voornamelijk om hun energievoorziening gaat. Wij moeten het straks doen met de windmolens en zonnenvelden, want die kolencentrales die draaien straks niet meer.”

Anne Schipper, voorzitter Jong RES: ‘Geen toverstokje, wel handvatten’

Het Nationaal Programma RES is onderzoek aan het doen onder jongeren met de vraag over hoe zij betrokken willen worden bij de RES. Het rapport komt eind oktober uit, maar Anne Schipper deelt alvast een paar opvallende resultaten: “Jongeren willen geen bijeenkomsten zoals ruimteateliers en energiecafés, ook niet als er pizza is. De jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 willen het liefst via hun school geïnformeerd worden. Jongeren in de leeftijdscategorie 18 t/m 30 geven er de voorkeur aan via een mail, brief

of een enquête geïnformeerd of om hun mening gevraagd te worden. Maar als nummer één in de voorkeuren komt toch boven: social media.”

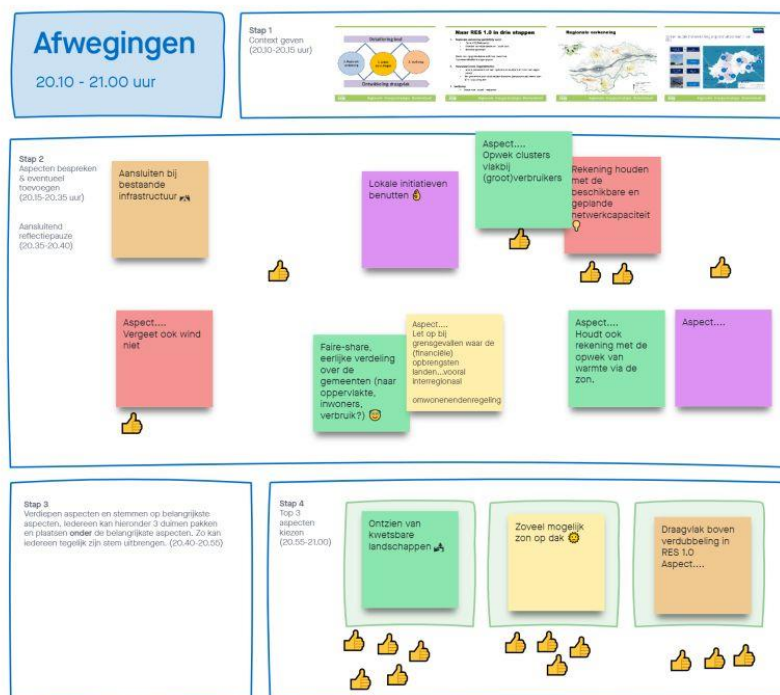
Op de vraag of we influencers zouden kunnen inzetten bij het betrekken van jongeren, geeft Anne Schipper aan dat ze hierover heeft zitten sparren met haar collega Anne Bolster, coördinator van Jong RES Oost die hier in de regio zit. “Influencers hebben veel bereik en dat is goed. Het is een abstract onderwerp, dus zo kun je mensen misschien prikkelen om een enquête of een poll in te vullen. Dus zet een influencer bij windpark Deil, met een selfie en de oproep ‘Wil je meepraten over waar nog meer windmolens kunnen komen? Meld je aan’.” Anne kaart ook aan dat je nu vooral het geluid hoort van de mensen die tegen zijn, van de weerstand. Dus het is goed om de jongeren te betrekken, want die zijn grotendeels wel voor duurzame energie, blijkt uit onderzoek.

Joost Reus gaat in op het betrekken van inwoners. “Als regio staan we vrij ver van de inwoners af. Maar wij hebben gezegd dat iedereen die mee wil doen, die kans moet krijgen. We hebben een website en nieuwsbrief, dus iedereen die zich aanmeld kan mee doen. Tegelijkertijd kunnen de lokale gemeenten veel makkelijker hun inwoners bereiken, dus zij moeten het gesprek aan gaan met de burgers. Dat gebeurt op sommige plekken ook al, zoals in Buren en bij de energiefacés in Zaltbommel.”

Deelsessies

Na het plenaire deel, begonnen de deelsessies. Vier groepen richtten zich op de inhoudelijke afwegingen, vier anderen gingen aan de slag met de procesparticipatie voor inwoners. Daarbij werden de ideeën verzameld op digitale whiteboards. Bij elke groep was een van de wethouders van de acht regiogemeentes de gespreksleider. Zij gaven in een pitch van 1 minuut een terugkoppeling van wat er in de groepen besproken was, met een top 3 voor aandachtspunten voor de RES 1.0.

Voorbeeld van een digitaal whiteboard

Feedback uit groepen 'Inhoudelijke afwegingen'

Groep Joost Reus:

1. Zon op dak
2. Bij bestaande infra A15
3. Draagvlak en acceptatie

Groep Willem Posthouwer:

1. Ontzien van kwetsbare landschappen
2. Netwerkcapaciteit (kosten en planning)
3. Aansluiten bij bestaande infrastructuur
4. Draagvlak

Groep Ton de Vree:

1. Draagvlak boven verdubbeling
2. Zoveel mogelijk zon op dak
3. Ontzie kwetsbare landschappen
4. Inkomsten 'fair share'
5. Goed betrekken Liander
6. Goed benutten van lokale initiatieven

Groep Annet IJff:

1. Zon op bedrijfsdaken. Daarvoor zijn stimulerende maatregelen nodig, want het business model is lastig
2. Financieel voordeel voor gemeenten
3. Denk in combinaties van zon en wind
4. Kernenergie is niet de oplossing voor het RES-bod

Reactie van de tafelgasten

De tafelgasten wordt gevraagd een korte reactie te geven op de uitkomst van de groepen die zich hebben beziggehouden over de inhoudelijk afwegingen. Het valt Anne Schipper op dat elke groep draagvlak en participatie noemt.

Groep Frank Groen:

“Een top 2 met coronamaatregelen in het achterhoofd.”

1. Sluit aan bij bestaande infra, dan is er minder participatie nodig
2. Maak het concreet. Denk aan Facebook, Twitter, huis-aan-huis-kranten, flyers, video's en vlogs, games (Hanze energie) en borden langs de snelweg. Alles om uit te leggen wat we doen en waarom we dat doen

Groep Pieter Neven:

1. Verspreid op gemeentelijk niveau duurzame succesverhalen
2. (Laat de regio de) jongeren betrekken
3. Burgers blijven betrekken via o.a. energiecoöperaties

Groep Stefan van Someren:

1. Informeren alleen is niet genoeg
2. Werk met burgerraden, burgerpanels
3. Doe een *deep dive* met raden en maak het concreet met excursies, klimaatmarkten en duurzaamheidsleningen

Reactie van de tafelgasten

Anne Schipper reageert op de inbreng over participatie: “Wat me vooral opviel is ‘Je moet het dus doen’. Het vraagt om pro-actieve acties uit de regio én de gemeenten. Er is niet één recept dat werkt voor alle inwoners. Je moet echt proberen om op meerdere manieren zoveel mogelijk burgers te betrekken. We praten al een tijd met een compacte groep over de RES-sen. En het wordt nu tijd dat we aan iedereen gaan uitleggen waarom dit nodig is, wat hun rol daarin is, wanneer ze kunnen meer praten en waarover ze kunnen meepraten. Want deze energietransitie is van iedereen en het lukt alleen als wij gaan communiceren over de energietransitie, en die tijd is nu aangebroken.”

Joost Reus gaat in op de mogelijkheid om een Burgerforum in te zetten. Hij schat in dat voor veel mensen de regio veel te ver weg is, dus dat bijeenkomsten juist lokaal in de eigen gemeenten georganiseerd moeten worden. Anne Schipper: “Voor jongeren kun je leuke, creatieve manieren toepassen om informatie op te halen over hoe zij over energietransitie denken. Zoals Swipocratie, soort ‘tinder over energietransitie’. Ik steek als Jong RES samen met mijn collega Anne Bolster mijn hand uit om samen met jullie de jongerenparticipatie op te pakken.”

Iets na 21.30 uur wordt de online bijeenkomst afgesloten met een rondje 'Wat neem je mee?'. Joost Reus merkt dat er veel betrokkenheid is van raadsleden en wil graag een klankbordgroep opzetten voor raadsleden die willen meedenken over de juiste processtappen. Dus niet over de inhoud, wel over het proces. Hij zal die oproep uitzeten via de griffies.

Anne Schipper: "Mooi om te zien dat raadsleden in deze fase al zo betrokken zijn bij het proces en de inhoud en op die manier in het zadel geholpen worden om straks hele belangrijke keuzes te gaan maken."

Marloes Tonen zag veel interactie en kennisdelen. Ze biedt aan om binnenkort bij alle gemeenteraden langs te komen om een extra toelichting te geven over het energienetwerk.

Chat

Tijdens de bijeenkomst kunnen deelnemers hun vragen stellen via de chat. Hieronder vindt u een overzicht van de vragen en antwoorden. Voor de leesbaarheid zijn de vragen geclusterd:

Samenwerking regionaal en nationaal

'Hoe worden de RESsen met elkaar verbonden? Bijv. Rivierenland met Arnhem/Nijmegen?'

Joost Reus: We werken samen met de 5 andere Gelderse RES-regio's, én er is nationale afstemming. Je kunt de zogenaamde 'foto' bekijken die het Nationaal Programma RES maakt. Die komt tot stand door analyses van het Planbureau voor de Leefomgeving. Zij bekijken alle 30 Concept RES'sen en maken zo een overzicht van hoeveel duurzame energie er in Nederland kan worden opgewekt. En dan kan het zijn dat een RES-regio te horen krijgt dat ze bijvoorbeeld meer moeten afstemmen met een de buurregio.

Ambities

'Waarom zo'n focus op de verdubbeling? Wie bepaalt dat? Waarom niet eerst een focus op het HOE gerealiseerd krijgen van de concept RES. Die opgave is al enorm.'

'Het opstapelen van ambities is niet moeilijk. Hoe gaan wij die nu opgenomen 20% aan bedrijfsdaken bijvoorbeeld realiseren? Hoe realiseren wij de 1,5% aan besparing elektraverbruik? Ieder jaar dat wij deze besparing niet realiseren, lopen wij meer achter op doelstelling.'

Joost Reus: De verdubbeling staat als streven in onze Concept RES. Alle raden hebben daar in meerderheid 'ja' tegen gezegd. De vraag 'hoe' is een relevante vraag. Daar gaan we het vanavond over hebben. Het moet een solide bod zijn dat gerealiseerd kan worden en waar de meerderheid voor is.

Annemieke Spit, RES team (procesmanager RES): Dit is de reden dat wij een samenwerkingsagenda koppelen aan de RES. De energietransitie is immers meer dan alleen wind en zon. Ook energiebesparing bij inwoners en bedrijven en het stimuleren van innovatie rondom nieuwe technieken zijn belangrijk. In de samenwerkingsagenda richten we ons daarom op bijvoorbeeld het regionale energieloket, stimulering van zon op bedrijfsdaken (er loopt een onderzoek naar de geschiktheid van bedrijfsdaken) en het aanjagen van innovatie rondom nieuwe technieken. Daarnaast streven we ernaar dat plannen ook uitvoerbaar zijn (voldoende handjes) en energie betaalbaar blijft voor iedereen.

Uitwisseling tussen regio's

'Kan meer wind in de ene regio worden uitgewisseld tegen meer zon in een andere regio?'

Marloes Tonen, Liander: Je zult altijd zien dat er op de ene plek meer zon komt en elders meer wind. Wat Liander wil benadrukken is, dat je op kosten kunt besparen door wind en zon efficiënt te combineren.

Meer bronnen dan wind en zon

'Nu wordt er gefocust op wind en zon, maar moeten we niet meer bronnen gebruiken?'

'De voorzitter heeft eerder gezegd dat hij nauw samenwerkt met andere regio's en nationaal. De inzet van kernenergie voor de toekomst is noodzakelijk voor een juiste mix van energie vormen. Ik zou bijna oproepen om er toch met een schuin oog naar kijken en niet de oogkleppen op te zetten. Want voor is alles is een juiste mix nodig.'

Joost Reus: Kernenergie is een nationale discussie. De RES richt zich op die vormen van duurzame energie waar gemeenten bevoegd gezag voor zijn.

Marloes Tonen, Liander: Zon en wind zijn op dit moment de goedkoopste manieren om energie op te wekken. Richting 2050 komen er vast nieuwe technieken, maar de realiteit is dat we nu CO2-uitstoot moeten beperken.

Capaciteit onderstations

'Hoeveel ruimte is er nu nog bij de onderstations die vernieuwd moeten worden? Is daar nog ruimte voor nieuwe energievormen?'

Michel Bijlsma - Liander: Zaltbommel en Zuilichem worden uitgebreid. Daar is nu nog beperkt capaciteit. Vanaf 2024, na realisatie, komt er weer (veel) meer vermogen bij.

'Hoe bepaal je een goede balans?'

Michel Bijlsma - Liander: Die krijg je bij ongeveer gelijk aantal aangesloten MW zon en wind.

Tegenstanders betrekken

'Tot nu toe heb ik vanavond alleen voorstanders gehoord, hoezo zouden er meer tegenstanders aan het woord komen? In alle RES sessies zijn partijen die er wat aan kunnen verdienen over vertegenwoordigd. RES leeft pas als het concreet wordt. En dan zijn de tegenstanders ineens vertegenwoordigd. Uitdaging is om de critici nu al te betrekken.'

Willem van Wingerden, RES team (gespreksleider ruimteateliers):..Dit is inderdaad de uitdaging. Maar de kritische geluiden hebben we wel degelijk steeds gehoord bij de ruimteateliers. En verder zullen omwonenden zich meer aangesproken voelen bij concrete realisatieprojecten.

Wind en zon, technisch

'Wind 's avonds' komt niet overeen met mijn beleving. Eerder (in elk geval in voorjaar en zomer): 's avonds gaat de wind vaker liggen. Klopt dit o.b.v KNMI-meetgegevens?'

'Wind/zon vullen elkaar aardig aan. Martien Visser (twitter@BM_Visser) geeft hier veel goede informatie over, zie https://twitter.com/BM_Visser/status/1313013916176470016?s=20'

Links

- [Nieuwsbericht over regionale raadsinformatiebijeenkomst](#)
- [Presentatie inhoudelijke afwegingen](#)
- Houd de website resrivierenland.nl in de gaten voor de laatste actualiteiten.

Gespreksleider Marcel Collignon